Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) MAŁA POHULANKA 10—7.

Nr. Wilno, dnia 15 marca 1935 r. 1246.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE"

VIII. Z ŻYCIA LITWINOW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

-----oooo-----

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a.

S p r a w a p a k t u o n i e a g r e s j i m i ę d z y L i t w ą a N i e m c a m i w u j ę c i u "P r e u s s i s c h e Z e i t u n g". Prasa kowieńska z 12.III.1935 r.: "Preussische Zeitung" w swej korespondencji z Berlina p.t. "Pakty nieagresji na Wschodzie" twierdzi, iż, według wiadomości otrzymanych z Warszawy, Anglja postanowiła zaproponować Litwie zawarcie paktów nieagresji z Polską i Niemcami, gdyż nie byłoby wówczas wogóle potrzeby zawierania paktu wschodniego, którego zrealizowanie nastręcza wielkie trudności. Zawarciu litewsko-niemieckiego paktu o nieagresji, zdaniem "Preussische Zeitung", Niemcy nie stawiają żadnych przeszkód, lecz Litwa wciąż robi trudności, uniemożliwiające dobre stosunki pomiędzy obu krajami.

Międzynarodowa dyplomacja w Londynie, Paryżu i Rzymie powinna dobrze zdać sobie sprawę, że łamanie przez Litwę Statutu kłajpedzkiego stanowi stałe utrudnienie stosunków w Europie Wschodniej.

Minister Simon podczas swego pobytu w Berlinie nie będzie mógł tych spraw pominąć. Dla Niemiec zaś wszystkie nowe pakty w Europie Wschodniej będą nie do przyjęcia, dopóki Litwa nie zacznie szanować traktatów i nie zaprzestanie prześladować ludności niemieckiej.-

W i z y t a p o s ł ó w p a ń s t w b a ł t y c k i c h u f r a n c u s k i e g o m i n i s t r a S p r a w Z a g r. Prasa kowieńska z 12.III.35 r.: Posłowie litewski, estoński i łotewski złożyli francuskiemu ministrowi spraw zagranicznych Lavalowi gratulacje spowodu osiągniętych w Londynie wyników narad francusko-angielskich.

Posłowie podkreślili, że reprezentowane przez nich rządy nadają doniosłe znaczenie pomyślnemu wprowadzeniu w życie wschodniego paktu locarneńskiego.-

D o k o ł a l i t e w s k o - s o w i e c k i c h r o k o w a ń h a n d l o w y c h. Prasa kowieńska z dn.14.III.35 r.: 14 b.m. udała się do Moskwy litewska delegacja handlowa celem prowadzenia rokowań z Z.S.R.R. w sprawie zawarcia traktatu handlowego między Litwą a Z.S.R.R.

W skład delegacji wchodzą: minister Rolnictwa p.Aleksa, wiceminister Skarbu p.Indryszunas, dyrektor Departamentu Rolnego p. Wienożynskis, dyrektor Departamentu Handlu p.Norkajtis i dyrektor s-ki "Majstas" p.Łapenas.

Delegacji towarzyszą poseł sowiecki w Litwie p.Karski oraz szef przedstawicielstwa handlowego p.Samarin. Delegacja ma zabawić w Moskwie około 10 dni.

Według obiegających pogłosek, rokowania mają się toczyć o zawarcie układu handlowego na szerszych podstawach.-

P r a s a n i e m i e c k a a w i z y t a p o s ł ó w p a ń s t w b a ł t y c k i c h u f r a n c u s k i e g o m i n i s t r a S. Z a g r. Prasa kowieńska z 13.III.35 r.: Berlińskie "D.Dipl.Polit.Korresp." w artykule "Państwa bałtyckie a pakt wschodni" pisze o demarche'u posłów litewskiego, łotewskiego i estońskiego we francuskiem ministerstwie spraw zagranicznych, wskazując, że posłowie państw bałtyckich podkreślili doniosłe znaczenie zawarcia regjonalnego paktu Europy północno-wschodniej. Wiadomość o tym demarche'u była, zdaniem pisma, niespodziewana. Jakkolwiek wspólne postępowanie trzech państw bałtyckich w najważniejszych sprawach polityki zagranicznej było przewidziane w traktacie ryskim - Łotwa i Estonja w sprawie paktu wschodniego zajmują rzekomo stanowisko odmienne, niż Litwa. Pismo mówi, że Łotwa i Estonja w sprawie tego paktu zajęły pozycję inną, niż można wnosić z wiadomości paryskiej. Oba te państwa w różnych wypadkach oświadczyły, że aprobatę swą uzależniają od przystąpienia do paktu również wszystkich innych państw zainteresowanych. O odwołaniu tej klauzuli nie było słychać z Rygi i Tallina. Wobec takiej sytuacji zrozumiałem jest przypuszczenie jednego z pism polskich, że wiadomość paryska jest zmyślona i ma na celu nadanie rokowaniom o pakt wschodni kierunku korzystnego dla interesów francusko-rosyjskich.

Po tych wywodach pismo przechodzi do zwykłych ataków na Litwę, nie unikając nawet przeinaczenia faktów. Oświadczono, że "to małe państwo nadaje sobie samo doniosłe znaczenie, jako wykładnik polityki francusko-rosyjskiej na wschodniem pograniczu Niemiec.

usilnie dąży ono do wyzyskania tej sytuacji dla zniesienia obowiązków, wypływających z niezwykłych dlań traktatów. Lecz, pragnąc pozyskać koniecznie zaufanie międzynarodowe, winnaby ona dowieść, że może być partnerem paktów. Dowód taki mogłaby ona dać jedynie przez szanowanie traktatów już istniejących".

Pismo kończy uwagą, że pakt wschodni nie przyczyniłby się do wzmocnienia bezpieczeństwa w Europie Wschodniej. Niepewność powoduje nie brak traktatów, lecz nieufność między poszczególnymi ich partnerami.-

D e m a r c h e p a ń s t w b a ł t y c k i c h w P a r y ż u w u j ę c i u p r a s y f r a n c u s k i e j. Prasa kowieńska z dn.13.III.35 r.: "Echo de Paris", pisząc o kroku dyplomatycznym posłów państw bałtyckich, twierdzi, że należy go rozpatrywać jako chęć wzięcia udziału w systemie gwarancji bezpieczeństwa, wbrew temu, co dano do zrozumienia we francuskiej nocie do Niemiec z dn. 15-go stycznia.

"Jour" w artykule wstępnym p.t. "Hitler przemyślał" pisze o nowem zaproszeniu Simona i o przyczynie zmiany taktyki. Dziennik m.in. podaje, iż trzy państwa bałtyckie wspólnem wystąpieniem we francuskiem ministerstwie spraw zagranicznych będą gratulować Francji rezultatów londyńskich rokowań i podkreślą , iż przywiązują one wielkie znaczenie do zawarcia paktu wschodniego.-

P o d r ó ż d y r e k t o r a D e p a r t a m e n t u E k o n o m i c z n e g o w z w i ą z k u z u m o w a m i h a n d l o w e m i. Prasa kowieńska z 12.III.35 r.: W tych dniach wyjechał zagranicę dyrektor Departamentu Ekonomicznego M.S.Z. p.Kuzminskas wraz z ekspertem p.Bałtruszajtisem celem układów z szeregiem państw w sprawie zawarcia umów handlowych.

P.Kuzminskas odwiedzi Wiedeń, Pragę i Berlin. Zabawi on zagranicą około 2 tygodni.-

D o k o ł a l i t e w s k o - ł o t e w s k i c h r o k o w a ń k o l e j o w y c h w R y d z e. Prasa kowieńska z 12.III.35 r. Do Rygi wyjechał przedstawiciel Zarządu Kolejowego celem rokowań z łotewskim zarządem kolejowym w sprawie uregulowania szeregu technicznych kwestyj, dotyczących uruchomienia dwóch dodatkowych pociągów na linji Berlin - Moskwa przez Litwę i Łotwę.

Jak wiadomo, uchwała o uruchomieniu tych pociągów została przyjęta na międzynarodowej konferencji kolejowej w Dreznie z udziałem Litwy.-

P r a s a n i e m i e c k a w s p r a w i e p r o c e s u h i t l e r o w c ó w w K o w n i e. Prasa kowieńska z 12.III.35r. W związku z żądaniem przez oskarżenie kar dla dr.Neumanna, v.Sassa i innych, propaganda przeciwlitewska prasy niemieckiej dochodzi do punktu kulminacyjnego.

"Angriff" artykułom o procesie daje nagłówki: "Krwawe wnioski krwawej polityki" i "Kowno chce widzieć krew".

"V.Beobachter" pisze: "Niebezpieczeństwo grozi życiu pięciu ludzi, którym napróżno usiłowano dowieść winy w ciągu procesu, ciągnącego się długie tygodnie", w temże piśmie znajdujemy tytuł: "Kulminacyjny punkt prowokacji litewskiej".

"Berliner Boersen Zeitung" pisze: "Sprawa kłajpedzka jest teatralnym procesem, jakie są chętnie urządzane we wschodniej Europie".

"D.Allgem.Zeitung" mówi: "Jeżeli już sam bieg procesu, który był kilkakrotnie w styczniu przerywany musi się wydać dziwnym, to tem dziwniejsze jest postępowanie prokuratora. Nie mógł on najważniejszych punktów oskarżenia umotywować..."-

S t o s u n k i l i t e w s k o - c z e s k i e w u j ę c i u "P r e u s s i s c h e Z e i t u n g". "Liet.Aidas" z 11.III.35 r: podaje, że "Preussische Zeitung" w artykule p.t. "Nowa miłość Pragi i Litwa" gniewa się, iż stosunki litewsko-czeskie stały się w ostatnich czasach bardzo przyjazne. Organowi wschodnio-pruskiemu bardzo się nie podoba, iż prasa czeska pisze o sprawach kłajpedzkich objektywnie i w tonie przychylnym dla Litwy. Dziwna jest logika "Preussische Zeitung": zazwyczaj prasa całego świata uważa przyjazne stosunki dwóch państw za objaw normalny i z tego się cieszy. "Pr.Ztg." z przyjaznych stosunków litewsko-czechosłowackich robi "sensację".-

U d z i a ł L i t w y w m i ę d z y n a r o d o w e j k o n f e r e n c j i p r a c y. Prasa kowieńska z 12.III.35 r.: Państwa bałtyckie, jako kraje, które ratyfikowały konferencję o ochronie pracy, zostały zaproszone na kolejną międzynarodową konferencję pracy w Genewie.

Przedstawiciel łotewskiego ministerstwa pracy i ochrony społecznej Sezans przybył do Litwy celem narady z odpowiedniemi litewskiemi organami w sprawie konferencji pracy.

W roku bieżącym Litwa zamierza wysłać delegację, składającą się z przedstawicieli pracodawców i robotników /w r.ub. reprezentował Litwę jeden tylko delegat, płk.Lanskoronskis/. Jako kandydaci na delegatów wymieniani są inspektor opieki społecznej p.Kasakajtis, p.Vosylus, który ma reprezentować pracodawców i p.Szułajtis, reprezentant robotników.-

A k a d e m j a k u c z c i p r e z y d e n t a M a s a r y k a. Prasa kowieńska z 12.III.35 r.: 11.III odbyła się w Teatrze Państwowym uroczysta akademja ku uczczeniu prezydenta republiki czechosłowackiej Masaryka z okazji 85-lecia jego urodzin.

Na akademji był obecny p.prezydent A.Smetona i wielu członków Gabinetu Ministrów i korpusu dyplomatycznego.

Przemówienie wygłosił poseł czechosłowacki dr.J.Skalicky, poczem odbył się odczyt prof.M.Biržyszki o pracach i znaczeniu Masaryka.

W związku z 85-leciem Masaryka studencka korporacja "Neo-Lituania" wystosowała doń depeszę gratulacyjną.-

S p r a w a s t o s u n k ó w l i t e w s k o - n i e m i e c k i c h a w i z y t a S i m o n a w B e r l i n i e. W związku z demarche posłów bałtyckich, korespondent dyplomatyczny "Daily Telegraph" dowiaduje się, że sir John Simon będzie nalegał na Niemcy, aby wzięły udział w pewnych zobowiązaniach, zapewniających integralność Litwy.

Niemcy ze swej strony zażądają przestrzegania postanowień międzynarodowych w stosunku do Niemców zamieszkałych w Kłajpedzie.-

E c h a k s i ą ż k i S t u d n i c k i e g o w "L. A i d a s". "Liet.Aidas" Nr.58 /III.35 r./ poświęca prawie całą stronę urywkom z książki W.Studnickiego "Polityczny system Europy a Polska". "L.Aidas" podaje te urywki p.t."Jak Polak przekształca mapę Europy". Urywki te zaopatruje "L.Aidas" w następujący komentarz: Książka Studnickiego wywołała w prasie europejskiej duże echo, zaś w prasie łotewskiej ogromne oburzenie. "L.Aidas" porównał m.in. pracę Studnickiego z "Mein Kampf" Hitlera. Zainteresowanie książką Studnickiego jeszcze nie wygasło. Komentuje się ją różnie. Nie można powiedzieć, by książka Studnickiego nie znalazła uznania w Polsce. Myśli, wysuwane w książce Studnickiego, muszą być Litwinom znane. Litwini muszą się temi myślami zainteresować.-

S t o s u n e k L i g i N a r o d ó w d o L i t w y w u j ę c i u p i s m a f r a n c u s k i e g o. "Rytas" Nr.59 /III.35/: Pismo francuskie "Je suis partout" rozpatruje pakt polsko-niemiecki i jego znaczenie dla krajów bałtyckich. Pismo podkreśla, że projekt Polski, polegający na osaczeniu Litwy nie jest nowy, gdyż już w 1926 r.Stresemann o takim projekcie mówił. Jednak projektu tego nie należy uważać za zbyt poważny. Egzystencja Litwy jest obecnie popierana przez Ligę Narodów. Pozatem Litwa nigdy nie przytakiwała misji polskiej nad Bałtykiem. Projekt Polski byłby korzystny tylko dla Polski.

Co się tyczy Kłajpedy, pismo oświadcza, że Niemcy długo nie przestaną wszczynać spowodu Kłajpedy alarmu. Polska jednak nie powinnaby popierać tego niemieckiego "Drang nach Osten".-

A r t y k u ł p o s ł a K l i m a s a w p i s m i e f r a n c u s k i e m. "Liet.Aidas" Nr.59 /III.35 r./: W paryskiem pismie "ActualitéInternationale" ukazał się niedawno artykuł posła litewskiego w Paryżu p.Klimasa z okazji 17-ej rocznicy niepodległej Litwy. P.Klimas po zarysowaniu historji Litwy i walk litewskich o niepodległość podkreśla trudności, wytwarzane przez Niemcy Litwie w związku z Kłajpedą. Naród i rządlitewski mimo wszystko zdecydowane są prowadzić nierówną walkę do końca. Całej Europie również zależy na zapewnieniu pokoju i na ochronie wszystkich państw,zarówno wielkich jak małych,przed państwem, dążącem nietylko do hegemonji europejskiej, lecz również światowej - kończy p.Klimas swój artykuł.-

W y m i a n a p r o g r a m ó w m i ę d z y r a d j o s t a c j a m i l i t e w s k ą, ł o t e w s k ą i e s t o ń s k ą. "Liet. Aidas" Nr.59 /III.35 r./: Dyrektor radjostacji kowieńskiej inż. Bielunas wygłosił przez .. odczyt, w którym m.in. oświadczył, że zamierza się wprowadzić wymianę programów między radjostacjami litewską, łotewską i estońską.-

4

D e m a r c h e   p o s ł ó w   b a ł t y c k i c h   w   P a r y ż u   w   u j ę c i u "R y t a s a". Radjo Kowieńskie z 13.III.35 r.: "Rytas" zamieszcza dłuższy artykuł w sprawie demarche'u posłów litewskiego, łotewskiego i estońskiego w Paryżu i Londynie. Pismo oświadcza m.in., iż demarche ten wyraźnie wskazuje na solidarność trzech państw bałtyckich. Niemcy bardzo się spowodu takiego kroku Ententy Bałtyckiej zdziwili, gdyż wcale go nie przewidywali. Polska również,zdaniem "Rytasa", była zaskoczona, gdyż jak z demarche'u wynika podróż Gąsiorowskiego do krajów bałtyckich spaliła całkiem na panewce.-

"L i e t. K e l e i v i s". o n o w e j   n a g o n c e   p r a s y   n i e m i e c k i e j   n a   L i t w ę. Radjo Kowieńskie z 13.III.35 r.: "L.Keleivis" pisze, iż prasa narodowych socjalistów w Niemczech podjęła nową nagonkę przeciwko Litwie, w związku z przemówieniem prokuratora litewskiego Sądu Wojskowego, żądającego wielkich kar dla oskarżonych hitlerowców.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a.

U s t ą p i e n i e   k o m i s j i   z b i e r a n i a   z a b y t k ó w   f o l k l o r y s t y c z n y c h. "Liet.Aidas" Nr.58 /III. 35 r./: 12 marca ustąpiła komisja zbierania zabytków folklorystycznych. W skład tej komisji wchodzili: dziekan wydziału humanistycznego prof.Kreve-Mickewičius , jako prezes oraz prof.Michał Birżyszka, prof.Mykolajtis-Putinas, prof.Sruoga, doc.Skardžius i dr.Balys, jako członkowie.-

N a c z e l n i k   o b r o n y   p r z e c i w g a z o w e j   w   K o w n i e. Prasa kowieńska z dn.12.III.35 r.: Z rozporządzenia ministra Obrony Kraju naczelnikiem obrony przeciwgazowej w Kownie i okręgu kowieńskim został płk.artylerji Babickis.-

S p r a w a   u s t a w y   p r a s o w e j. Prasa kowieńska z 13. III.35 r.: Rada Stanu zakończyła już redagowanie projektu ustawy prasowej. Wkrótce projekt ten zostanie przedłożony Gabinetowi Ministrów. W związku z tem stanie się aktualna kwestja stworzenia departamentu prasowego.-

Z m i a n y   n a   s t a n o w i s k a c h   b u r m i s t r z ó w. Prasa kowieńska z dn.13.III.35 r.: Niedawno podał się do dymisji burmistrz Birż i nie zatwierdzony został burmistrz Olity. Obecnie donoszą, iż burmistrz Janowa J.Kaunas, jako przeniesiony na emeryturę, ustąpił ze stanowiska. W krótkim czasie zostaną ogłoszone wybory nowego burmistrza.

Burmistrz Telsz Budzinskas udał się na miesięczny urlop odpoczynkowy. Jak podają na stanowisko swe już nie wróci.-

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a.

N i e u z n a w a n i e   d y p l o m ó w   t e o l o g i c z n y c h   u n i w e r s y t e t u   k o w i e ń s k i e g o   p r z e z   k ł a j p e d z k i   K o n s y s t o r z   e w a n g e l i c k i. Prasa kowieńska z dn.12.III.35 r.: Mieszkańcy Pogiegia i okolic prosili o wyznaczenie nauczyciela miejscowego gimnazjum im.Donełajtisa, absolwenta wydziału teologicznego U.W.W. Bumbulisa na wakujace miejsce pastora. Jednak Konsystorz kłajpedzki Bumbulisa nie zatwierdził, lecz wyznaczył pastora Labrenza, który ukończył szkołę misyjną w Berlinie.

Jak podaje "Liet.Aidas", kłajpedzki Konsystorz ewangelicko-luterański nie uznaje dyplomów kowieńskich i wysyła do Niemiec 8 stypendystów, którymi następnie obsadza wakujące miejsca pastorów. Gdy się uwzględni, że głowa kościoła ewangelickiego w Kraju Kłajpedzkim Obereigner był członkiem"Sovog'u" wyraźnemi się stają cele polityczne kościoła ewangelickiego w Kraju Kłajpedzkim, kończy "Liet.Aidas".-

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

K r o n i k a.

Z a m k n i ę c i e   4-ch   s z k ó ł   l i t e w s k i c h. "Vil.Ryt." Nr.22 /III.35 r./: "Rytas" wileński otrzymał 11 marca r.b. zawiadomienie Kuratorjum, że na rok 1935/36 ulegną zamknięciu szkoły powszechne w Kabelach, Szklarach, Mustejkach i Margiończach. Jako przyczynę zamknięcia, podano niewłaściwie napisane statuty, niedostateczną gwarancję Rytasa , co do utrzymania tych szkół, wreszcie nieodpowiednie lokale.-